

מסורת הש"ס

(א) וַיִּבְרָא יי' (ג) מַכְשִׁירִין פ"ו מ"א, א) לָקַח לֵל: וְזָכַס מִן מַנְחוֹת ק"ה (ד) וַיִּלְךְ אִמֶּר לִיה וַיִּבְרָא בְּצִחָם מִן, (ה) וַיִּבְרָא: נִכְרִי, וְכַן לֵאמֹר, (ו) הַטַּעַם מִזְבָּח בְּמוֹסָף לַעֲלֹל ג': ד"ה קִסְרָא כֹּחִים וּב' (ז) לָקַח לֵל: קִטּוֹ: וַיִּגְעֵן מִה: ע"ז: לֵב: ע"ש, (ח) וַיִּשְׁחָל: יַעֲבֹד, (ט) וַיִּקְרָא יִלְיָ, (י) וַיִּקְדֹּשִׁין נַט: (יא) בִּצְרִי' כב, (ל) וַיִּבֶן ד"ה אִמֶּר לִיה, (מ) בִּסְמִל: נִכְרִי, וְכַן לֵאמֹר, (נ) שְׂרִי' מִי' מִן: בִּצְרִי' רש"י ור"מ, (ס) וַיִּשְׁתַּחֲוּ: (ע) וַיַּעֲבֹד מִסָּף: וְזָכַס מִן. ד"ה מִינִין: (פ) וַיִּגְעֵן הַטַּעַם מִסָּף: לַעֲלֹל ד"ה מִנֵּחַ וַיִּגְעֵן מִסָּף: גִּעֵיין יו"ד. וְזָכַס מִן: קִדְּשִׁין יו"ד.

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה הרי הן וכו' אמרין: כיצ עיין פ' אלו מלאכות דף כב: (ב) ד"ה אין בני וכו' והא מעשה דהעלאה לא:

הגהות מהר"ב רגנשבורג

א] רש"י ד"ה מנין למתעסק בקדשים שהוא פסול וכו' אבל מתימין לטוס שמיטה בעלמא כפר. כיצ אין בני וכו' יוסף לפר"מ:

מוסף רש"י

למתעסק בקדשים. שומט קדשים ולא כוונה אלא כמתעסק בדברים אחרים (ובאים מן). א: מתעסק כמין למחן דבר אחר ושטט כמת קדשים (מתנות ק"ה). זו בדינו היא. דמזה לטין דעמו (שם) ראה זאת כבר ידעת אמת ומיהו מזה הוא דנקפא לן ולא עיבוד (ובאים שם).

רבינו גרשום

אמר ליה מחשבה גרידתא לא מבעיא לך ודורא אין מחשבתו מחשבה: ואחיה: לצפון ושחטה כלום: שחיטתן בצפון עכשיו מדאחיה לצפון איכותו איכות ליה כלומר לשום עולה שרינה לישחוט בצפון: או דילמא מקום דלא איתרמי ליה בדרום ומשום הכי אחיה לצפון ולא חשובה עולה: הא נמי אמר חז"א וימנא למה למימר פסא אחרת. מפני הכנימה כלומר שרינה לשוחטן שהיו מרקיבין ושוטחין לייבשן שישלטו בהן הרוח וירד עליהן טל אינו בני יותן כלומר דלא נתכוון לשל ואנן בעינן לדעת. ואם נתכוון לכך היה בני יותן. כלומר אם נתכוון לטל (ומכשר) [ומכשר]. ואם נגע דלא שרין טמאין דדמו כמו שנותן עליהן ממש. העלים לאלא חז"א וכו': לא שנו דלא בני יותן אלא שלא היפך בהן בשעת הטל דלא גלו דעתיהו ודינא להו בטל שעליהן שלא היה מחשבתו נכרת מתוך מעשיו אבל היפך עליהן דעשו מעשה עכשיו יש מחשבתו נכרת מתוך מעשיו דגלו דעתיהו

ואין לכן מחשבה. כגון מלא לקליפת אגוז כמו שהיה^(א) וחשיב עליה למוד או אפילו מדד זה אלא שלא עשה זה מעשה לשם כליאו ואם כן דעת חשב עליהן טמאין במחשבה דתנן (כלים פכ"ה מ"ט) כל הכלים יורדין לירי טומאתן במחשבה: **מחשבה גרידא לא קא מבעיא ליה.** דשמיע ליה הא: **מחשבתו ניכרת מתוך מעשיו.** לפי ראות עיניו אבל אין אנו יודעין אם עשה מעשה זה לשם מחשבה זו: **ואסויה לצפון.** ולא אמר על שם כך אני מוליכה לשם לפי שאינה כשרה בדרום: או דלמא מקום הוא דלא **איתרמי ליה.** לא נראה בעיניו מקום הראשון^(ב): **מפני הכנימה.** כוונתו^(ג) שכלולים ועדשים כמו ותיה הכנס (שמות ח): **אין בני יוסף.** דלא ניחא ליה בזהאי טל ולא הוה הכשר להורידן לירי טומאתן אם יגע בזה שרץ לאחר זמן דבעינן כי יותן דומיא דכי יתן^(ד) דניחא ליה^(ה): **ואם נסכוין לכך.** כן נשעת העלאה וצין לאחר מכלאן קודם שינגב הטל מעליהם: **הרי הן בני יוסף.** דהכי (א) אמרין בדוכתא אחריתי^(ו) עודהו הטל עליהן ושמה הרי הן בני יותן ואע"פ שלא נתכוין קודם לכן אלא כשראה שמה: **העלום חש"ו.** מפני הכנימה: **אע"פ שנתכוין לכך.** לאחר שירד הטל מעליהם: **אין בני יוסף.** שאין מחשבתם מחשבה והכשר במחשבה תלי והאי מעשה (ב) דעליה לאו מעשה הוא דמפני הכנימה העלום: לא שנו. ידלפלינו נתכוונו לא הויה כוונה: **אלא שלא היפך כן.** לאחר שירד הטל עליהם מדד זה כדי שיפול עליהם מדד אחר: **אבל היפך כן.** דמעשיו מוכיחין פאע"פ שלא פירש מחשבתו הואיל ויכר שדעמו לך הרי הן בני יותן דאי נשפירש מחשבתו נשעת מעשה לא אנטריך רבי יוחנן לאשמועינן דהא בדיאי תנן דיש להן מעשה: **הכי קא מיבעיא דאורייתא או דרנן.** הא דלמרין ושושמעתי מרצותי דמחשבתו ניכרת מתוך מעשיו הויה מחשבה כאליו פירשה נשעת מעשה: **דאורייתא היא.** ומכינן עלה אפילו לקולא כגון צעין דלעיל בזהאי עולה מדרום לצפון^(ז) ומכשרי: או דרנן. הא וחומרנא בעלמא הוא דלמור רבנן ניהו מעשה וכי היפך בהן ניהו הכשר אבל מדאורייתא לא הוי מעשה וגבי עולה דקולא הוא לא אמרו כן שלא אמרו חכמים בדריהם להקל

מדברי תורה דנמאלו עוקרין אלא להחמיר ולעשות סייג: יש לכן **מעשה.** אם עשו מעשה מוכיח על מחשבתו ופירשו שעל דעת כן עושין וכדפרשין לעיל^(ח) שהציב עולה לצפון ופירש שמפני שדרום פסול לה הוא מביאה לצפון: **ויסיעי ליה מחשבה.** שחיטה גרידתא ופירש לשם עולה ושחיטה לאו מעשה מוכיח על המחשבה הוא שכל השחיטות שוות: **הכי קא מיבעיא ליה.** הא דתנן (כלים פ"ו מ"ו) גבי חקיקת אלון ורמון יש להם מעשה: **דאורייתא היא.** וסמכין עלה גבי שחיטת עולה ומכשרי^(ט): או דלמא דרנן הוא. וחומרנא הוא לא: **דאחמור רבנן** לשוויה כלי ליעמא אבל גבי עולה דקולא הוא לא: **מדרנן יש לו.** ולחומרנא יוגבי היפך בזה דהשכינן: **מדאורייתא אין לו.** וגבי צעין מיתרמא דעולה לא סמכין עלה: **מנין למתעסק בקדשים שהוא פסול.** כלומר מנין למתעסק שפסול בקדשים כגון שחיטה א' אבל נתכוין לשום שחיטה בעלמא כשר אלא שלא נתכוין יהא פסול: **לרזונם סוצהו.** שנה עליו הכתוב לעכב: **בתני' שחיטת עובד כוכבים.** אפילו בהלכתה ואחרים רואין אותו: **ומעמאה כמשא.** בגמרא (נ"ג) פריך פשיטא: **גב' הא אמר.** לקמן בהשואט (נח): **דאפי' שחטה ישראל לזורך עובד כוכבים אסורה בהנאה שחטה עובד כוכבים:** **ר' אמי מחמי הכי שחיטת עובד כוכבים נבלה הא דמין לעצודה כוכבים.** במין ישראל קא מיירי. והך דוקיא דמתניתין הכי דייק מינה ולסייעי למנא דברייתא ורבי אחי לא פליג אדרבי חייה דודאי מתניתין דלא כרבי אליעזר אלא לא אנטריך ליה למידק דממילא שמעינן לה דמדקרי ליה נבלה ש"מ מותרת בהנאה: **סנינא להא דר"ר.** וש"מ דהלכתא כברייתא דמדמסיע ליה דוקיא דמתניתין: **שחיטת מין.** ד ישראל וכו"ש דעובד כוכבים והא דמתניתין מיהא צישראל קיימא מדקאמר פירומיו טבלים וצניו ממזרים: כבדר זרעים שנינו אומר היה רבי אליעזר פת כומי כבשר חזיר במסכת צביעות (פ"ח מ"א): **ספרי.** תורה נזלאים וכתובים שכתבן מין: **כספרי קוסמין.** נביאי העבל דלשם עצודת כוכבים וכתבו וכו' (דף מה): ספר תורה שכתבו מין ישרף: כניו

הכל שוחטין פרק ראשון חולין

יג.

חרש שוטה וקטן כו' פריך ויוכיח מעשה שלהן על מחשבתו דתנינן תמן העלום חרש שוטה וקטן כו' וקלמ תימה מה מקשה דבתחלת סוגיא דריש מקראי דאין תרומתן תרומה דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה פרט לעובד כוכבים מאת כל איש פרט לקטן אשר ידבנו פרט לחרש שוטה (וקטן) ושמה אסמכתא בעלמא היא ומתוך שם ונחשב לכס תרומתכס את שכתוב בו מחשבה אין מעשה שלו מוכיח על מחשבתו ושאין כתוב בו מחשבה מעשה שלו מוכיח על מחשבתו פירוש כיון שעיקר תרומה במחשבה וקטן אין לו מחשבה לא מסתברא שזיכית המעשה על מחשבתו והדר פריך רבי יוסי קומי דשמואל והרי גיטין שאין כתוב יאזבו מחשבה ואין מעשה שלו מוכיח על מחשבתו דתנינא הכל כשרין לכתוב את השטט ואפי' חש"ו ואמר רב הונא והוא שיש פקח עומד על גביו כו' מתוך תמן זה כתוב זה מגרש הכא הוא החושב והוא המורס ותימה לר"י שצא למתן מגט אחרומה וזמנה לא הקשה אלא הקשה מגט אהיהא דקטן יש לו מעשה ובלא ירושלמי יש לנו לדקדק בדברים הללו דכין דקטן יש לו מעשה להוכיח על מחשבתו לענין גט נמי ויעיל בלא גדול עומד על גביו^(א) (ולתרומה נמי ויעיל בגדול עומד על גביו):

בעא מיניה שמואל מרב הונא.

משמע שהיה שמואל קטן מרצ הונא וכן צריש גיטין (דף ה). וצפ' יש צברכין (פרקינן טז): הוו יתבי רב הונא וחייא צב רב קמי שמואל משמע כתלמיד היושב לפני רבו וצפרק קמא דגיטין (דף יא): יתבי רב הונא קמי רבי ירמיה ורבי ירמיה חצירו של רבי יוצא הוה כדמומא נדנה (דף כג). צנא מיניה רבי ירמיה מרבי יוצא כו' עד כאן הביאו רבי ירמיה לרבי יוצא לירי גימור ולא גמך ורבי יוצא תלמידו של רבי יהודה דהוה^(ב) משתמיט מיניה למיסק לארעא דשראל ורבי יהודה תלמידו של רב ושמואל והיה קורא רבי ירמיה לרב הונא דרדקי (גיטין דף יא): ויש לומר דתרי דהוה הוה ומיהו ההוא דערבין (דף טז): על כרחך תלמידו של רב הוה כדמומא תמס:

בנין למתעסק בקדשים שהוא פסול. פירש צקונטרס מתעסק צסכין להגזיה ולזרוק אותו וקשה דכשה"ל אפילו בחולין פסול

לרבנן אפילו מתכוין לחתיכה כגון לנענא בכותל כדמומא צפרק ב' (לקמן לא). עד שיתכוין לחתיכת סימנין וגראה דהאי מתעסק בקדשים היינו דמתכוין לחתיכת סימנים ולא לשם זביחה דבחולין כשר וצקדשים פסול ועוד יש מתעסקין שסבור שהוא חולין ושחטו דפסול מטעם מתעסק כדלמרין בוצחים בסוף פרק ב"ש (דף מו): דמשום חולין פסולה ותרווייהו מושחט את צן הבקר נפקא^(ג): **פ"יתן פת בותי.** צפירקי דרבי אליעזר (פ' נח) יש דעורא וזרובצל צן שאלתילא ויהושע צן יהוצק נידו אותו בשלש מאות כהנים ובשלש מאות תינוקות ובשלש מאות ספרי תורה והיו תוקעין והלויים משוררים ומסיימים זה מכלאן אמרו כל האוכל פת כותי כאליו אוכל כשר חזירי:

נכרים

הבקר וגו'. אמר לו כן צריכי כונה אלא לעכב שפסולין הם כיון דלא מכרין לשום שחיטה מגלן: תיל לרצונם [ותבוחותן] לדעתכם ובוחו שאם חייב חטאת או אשם או עולה אין מקריבין אותו בע"כ אלא מכין אותו עד שיאמר רוצה אני: דלא כו' אליעזר דאי כו' אליעזר האמר סתם מחשבת עובד כוכבים לעבודת כוכבים כלומר דאסור אפי' בהנאה הכי קתי מתניתין שחיטת נכרי וכו' הא דמין לעבודת כוכבים כלומר ישראל משום

עין משפט נר מצוה

צא א מ"י פ"א מהלכות פסולי מוקדשין הלכה ו:
צב ב מ"י פ"ד מהלכות טומאת אולתין הלכה ב:
צד ג ד' מ"י שס ופ"א מהלכות פסולי מוקדשין הלכה ו:
צד ז מ"י פ"א מהלכות פסולי מוקדשין הלכה ג:
צה ח מ"י פ"ב מהלכות שחר אבות הטומאה הלכה י ופ"ד מהלכות שמיטה הלכה יא טושי"ע י"ד מ"מ ב ספ"ק ח:

תורה אור השלם

1. וְשָׁחַט אֶת בֶּן הַבָּקָר לִפְנֵי יי' וְהִקְרִיבוּ בְנֵי אֲהֲרֹן הַכֹּהֲנִים אֶת הַדָּם וְקָרְבוּ אֶת הָדָם עַל הַמִּזְבֵּחַ קִרְבַּב אֲשֶׁר פָּתַח אֹהֶל מוֹעֵד: וַיִּקְרָא א ה' וַיְבִי תוֹבָחוּ וַיִּבֹחַ שְׁלֹמֹה לֵלךְ לרַעְיוֹנָם תוֹבָחוּהָ: וַיִּקְרָא יט ה'

קצוי רש"י

כרצונ'ש [וקצונ'ש]. חקיקם קטנים.

שיטה מקובצת

א] מדר בה אלא שלא עשה בה מעשה לשם כלי אין יורדין לתורתו כלי ואם כן דעת חשב"ס לא נראה בעיניו מקום הראשון פניו הסיד: א] אע"פ שנתכוין לכך לאחר העלאה חש"ו ומה"ד אין בני יותן: ז] לא שנו אדקתני דאפילו לכוונתו: ח] מוכיחין ואע"פ שלא פירש: ט] הא דלמרין ששמעתי: י] עולה מדריו לצפון דקולא [הוא] ומכשרין (או דרבנן): ח] גבי שחיטת עולה ומכשרין ליה: ט] ולחומרנא כגון גבי היפך: י] דלשם עבודת כוכבים כותבין וה"נ: א] והרי גיטין שאין כתוב בהן מחשבה:

רבינו גרשום (המשך)

דינא להו בטל שעליהן: זו לא צריך ליבעי לך. ודאי זו (א) לא קא מבעיא ליה (הא) כי קא מבעיא ליה דאורייתא: הרבנן כלומר [האן] דיש להן מעשה דאורייתא או מחשבתו נכרת מתוך מעשיו מדאורייתא אין לו כלומר כגון שהעלה פירותיו לגג מפני הכנימה והיפך בהן: מנין למתעסק בקדשים שפסול. כלומר שנתכוון לחתוך שום דבר ושחט בקדשים חטאת או עולה אינו כשר עד שיתכוין לשחיטה שנוא ושחט את כן הבקר וגו'. אמר לו כן צריכי כונה אלא לעכב שפסולין הם כיון דלא מכרין לשום שחיטה מגלן: תיל לרצונם [ותבוחותן] לדעתכם ובוחו שאם חייב חטאת או אשם או עולה אין מקריבין אותו בע"כ אלא מכין אותו עד שיאמר רוצה אני: דלא כו' אליעזר דאי כו' אליעזר האמר סתם מחשבת עובד כוכבים לעבודת כוכבים כלומר דאסור אפי' בהנאה הכי קתי מתניתין שחיטת נכרי וכו' הא דמין לעבודת כוכבים כלומר ישראל משום

(א) נראה דג' רבנו היה בגמרא זו לא קמצי ליה כי קמצי ליה דאורייתא וכו'.